

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Кафедра управлінських технологій

РОЗРОБНИКИ

В.Г. Алькема, завідувач кафедри управлінських технологій, професор, доктор економічних наук;

І.П. Мігус, проректор з наукової роботи; професор кафедри управлінських технологій, професор, доктор економічних наук;

Д.П. Мельничук, завідувач відділу аспірантури і докторантури; професор кафедри управлінських технологій, доцент, доктор економічних наук

Київ – 2019

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Програма з педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії кафедри управлінських технологій Університету КРОК регламентує форми, організацію, здійснення та захист проходження педагогічної практики здобувачів аспірантури.

Практика організовується та проводиться відповідно до вимог п.2 Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Університеті «КРОК» та «Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Університеті «КРОК».

1.2. Педагогічна практика (далі –Практика) є складовою частиною освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, обов'язковим компонентом підготовки науково-педагогічних працівників, що забезпечується поєднанням теоретичної підготовки з практикою.

Педагогічна практика сприяє виявленню здібностей аспірантів (далі – практикантів) до педагогічної діяльності та формуванню психологічної готовності до входження у професію.

Об'єктом практики є науково-педагогічна діяльність у вищому навчальному закладі, а **предметом** – закономірності, прийоми, способи, методи та засоби науково-педагогічної діяльності, зумовлені її цілями, завданнями і змістом.

1.3. У системі підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії наук практика виконує наступні **функції**:

- розвивальну;
- адаптаційну;
- навчально-виховну;
- діагностичну.

1.4. Основними умовами ефективності практики є: теоретична обґрунтованість, освітній і виховний характер, комплексний підхід до змісту та організації.

1.5. Відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії на практику передбачено 90 годин з яких:

- ознайомлення з нормативними документами, які регламентують освітній процес у закладах вищої освіти, кафедр та науково-педагогічних працівників (26 годин);
- підготовка навчально-методичних матеріалів до проведення аудиторних занять з навчальних дисциплін (40 годин);
- відвідування аудиторних занять спеціалістів (8 годин);
- проведення аудиторних занять (6 годин);
- підготовка звітних матеріалів (10 години).

1.6. Для аспірантів, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, практика рішенням кафедри може бути скорочена або зовсім не проводитися (за умови надання позитивного характеристики з місця роботи).

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

2.1. Мета і завдання педагогічної практики

2.1.1. Практика організовується та проводиться на кафедрі управлінських технологій з метою набуття досвіду педагогічної діяльності, а також:

– *закріплення* і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі;

– *поглиблення* та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;

– *отримання* уявлень про діяльність кафедри на посаді науково-педагогічного працівника у період проходження практики;

– набуття досвіду *проведення* під безпосереднім керівництвом керівника практики семінарських та практичних (тренінгових) занять, а також консультацій;

– *інтеграції* науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;

– *впровадження* результатів дисертаційної роботи в освітній процес;

– *формування* педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики;

– *формування* навичок самоосвіти і самовдосконалення.

2.1.2. У процесі проходження навчальної практики практиканти повинні ознайомитися з усіма видами робіт науково-педагогічного працівника, передбачених Положенням про кафедру та виконати наступні завдання як практиканта:

навчальні:

1) знання нормативно-правової бази, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі, функціональні обов'язки науково-педагогічного персоналу та основ методики викладання у вищій школі;

2) формування навичок із забезпечити зв'язок та використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань заняття;

3) формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

4) опанувати сучасними освітніми технологіями та методами навчально-виховної роботи;

науковою:

1) поглиблення знань з фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом управлінських наук; реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики фінансових понять та категорій);

2) самостійно вивчати передовий педагогічний досвід, узагальнювати й використовувати його у професійній діяльності;

3) формування вмінь здійснення науково-дослідницької роботи;

4) виробляти навички грамотного перетворення наукової інформації в навчальний матеріал (обґрунтовувати економічні явища з позиції чинного законодавства, монографічних та дисертаційних досліджень тощо; критично оцінювати фінансово-економічну дійсність);

виховною:

1) виховувати інтерес до педагогічної діяльності;

2) формувати потребу у педагогічній самоосвіті та самовдосконаленні;

професійною:

1) формування:

– вмінь та навичок педагогічного впливу на особистість;

– навичок використання професійної риторики, організації процесу спілкування і управління ним;

– вмінь володіння технікою мови, прийомами, що допомагають переконувати, критикувати, досягати рішень, компромісів і конвенцій;

– вмінь володіння культурою педагогічного спілкування, а саме: уміння слухати, ставити запитання, аналізувати відповідь;

– здатності до оцінювання навчальних досягнень студентів відповідно до встановлених критеріїв та використання інноваційних методів та прийомів оцінювання їх навчальної діяльності;

– вмінь розробляти фабули ділових ігор, ситуаційних задач, тренінгів, квестів, різні види тестів;

– здатність здійснювати відбір і реалізацію змісту навчального матеріалу відповідно до мети і завдань освіти з урахуванням її функцій, а також особливостей навчального закладу, навчальних груп, окремих студентів;

– здатність подавати навчальний матеріал доступно і переконливо;

– здатність методично доцільно використовувати традиційні та інноваційні види посібників (електронних, мультимедійних), аудіативні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

– здатність застосовувати форми і методи дистанційного навчання (дистанційних лекцій, веб-семінарів, навчальних чатів);

2) визначати:

– організаційну структуру заняття залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення;

– форми, методи, засоби навчання, що відповідають дидактичним принципам, враховуючи вікові та психологічні особливості здобувачів вищої освіти у конкретних умовах навчання;

– навчальну, розвиваючу, виховну мету заняття зі спеціальності, організаційні форми й методи їх реалізації;

3) добирати, а в разі необхідності виготовляти, дидактичний матеріал та наочність відповідно до пізнавальної мети (підтверджувати теоретичні положення та висновки прикладам з фінансово-економічної практики);

4) дидактично обґрунтовано застосовувати технічні засоби навчання (ознайомлення із системою MOODLE).

2.2. Організаційні основи педагогічної практики

2.2.1. Організацію практики та контроль за її проходженням забезпечує кафедра управлінських технологій та відділ аспірантури і докторантури.

2.2.2. Терміни проходження практики регламентуються наказом ректора Університету, а її зміст зазначаються в індивідуальному плані практиканта та затверджуються науковим керівником.

2.2.3. Керівником практики призначається науковий керівник дисертаційного дослідження (в окремих випадках – досвідчений науково-педагогічний працівник цієї ж кафедри). Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

2.2.4. Безпосередній керівник практики зобов'язаний:

– забезпечувати чітку організацію, планування та облік результатів практики;

– створити необхідні умови для виконання у повному обсязі програми й індивідуального плану проходження практики;

– оцінювати проходження практики відповідно до положень Програми;

– проводити виховну роботу зі здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії з акцентом на розвиток ділових та морально-вольових якостей, дотримання правил етичної поведінки, службової дисципліни та законності;

– на засіданнях кафедри доповідати щодо проходження практики та її підсумки;

– надавати допомогу організаційного та методичного характеру навчальній взаємодії та з підготовки практикантом індивідуального плану проходження практики (Додаток А), звіту про практику, план-конспектів проведення занять;

– брати участь у настановчому інструктажі (перед початком практики);

– у випадку порушення практикантом дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникненні конфліктних ситуацій повідомляти про це письмово завідувача кафедри;

– підготувати відгук-характеристику на практиканта за результатами проходження практики (Додаток Б).

2.2.5. У межах завдань практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **має право**:

– ознайомитися з номенклатурою справ кафедри (обліково-звітними та навчально-методичними матеріалами);

– користуватись матеріально-технічною базою кафедри;

- звертатися за консультаціями з надання методичної допомоги до безпосереднього керівника практики;
- відвідувати заняття досвідчених науково-педагогічних працівників з метою вивчення методики викладання та передового педагогічного досвіду;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації і порядку проведення практики.

При проходженні практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **зобов'язаний**:

- вивчити нормативно-правові акти з питань законодавчого та нормативно-правового регулювання питань вищої освіти в Україні, організації освітнього процесу та діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах;
- дотримуватися службової дисципліни, норм моралі та професійної етики;
- виконувати унормовані вимоги наукового керівника практики;
- результати проходження практики відображати у звітній документації.

У результаті проходження практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен **знати**:

- нормативно-правові акти, які регламентують діяльність закладів вищої освіти, у тому числі із специфічними умовами навчання, планування й організацію освітнього процесу;
- функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти;
- особливості оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника та змістовне наповнення усіх видів його діяльності;
- організацію впровадження та практику використання комп'ютерної техніки, інформаційних та мультимедійних систем, а також статистичних баз даних;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- структуру та зміст навчальних планів;
- вимоги до складання тематичного плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, планів-конспектів семінарського і практичного занять, методику їхньої підготовки, проведення й аналізу.

У результаті проходження практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен **вміти**:

- методично грамотно оформлювати плани-конспекти семінарських та практичних занять (логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, використання нормативних та наукових джерел, загальну грамотність, якість дидактичних матеріалів);
- укладати тестові матеріали для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу;
- встановлювати контакт з аудиторією та підтримувати його протягом заняття;

- використовувати різні технічні засоби навчання в освітньому процесі;
- аналізувати, узагальнювати та обґрунтовувати результати педагогічної діяльності.

За результатами проходження практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії повинен *отримати навички*:

- проведення заняття в якості науково-педагогічного працівника;
- підготовки необхідних для занять наочних засобів, методичних рекомендацій, дидактичного забезпечення;
- вивчення передового педагогічного досвіду і вміння застосовувати його у власній практичній діяльності;
- працювати на етапі підготовки до практичних та семінарських занять з науковою літературою, монографіями, дисертаціями, енциклопедіями, словниками, періодичними та іншими джерелами.

2.2.6. Звіт про результати проходження практики заслуховується на засіданні кафедри управлінських технологій. Витяг із засідання кафедри долучається до звітних матеріалів з практики.

2.2.9. Термін проходження практики визначається графіком освітнього процесу та регламентується наказом ректора Університету.

2.3. Порядок проходження педагогічної практики та її зміст

2.3.1. Практика включає чотири етапи:

- підготовчий,
- початковий,
- основний,
- заключний.

2.3.2. Підготовка до проведення практики розпочинається на лекційних, семінарських та практичних заняттях із дисциплін професійної підготовки.

2.3.3. На початковому етапі практикант:

- з'ясовує функції, мету, завдання практики;
- складає індивідуальний план проходження практики;
- ознайомлюється з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти (зокрема – із специфічними умовами навчання) та основами методики викладання і педагогічної майстерності у вищій школі;
- відвідує заняття керівника практики;
- укладає розгорнуті план-конспекти занять, обговорює їх з науковим керівником;
- готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення занять.

2.3.4. На основному етапі практики практикант:

- проводить на належному методичному рівні заняття відповідно плану;
- організовує та проводить консультації для студентів;
- приймає активну участь у засіданнях кафедри.

- 2.3.5. На заключному етапі практикант:
- готує звітні матеріали проходження практики;
 - звітує безпосередньому керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
 - захищає результати практики у встановленому порядку.

2.4. Методичні рекомендації щодо проходження педагогічної практики

2.4.1. Індивідуальний план проходження практики відображає заплановані організаційні, практичні та звітні заходи. У плані вказується терміни проведення заходів та робляться відмітки про їх виконання власноруч.

2.4.2. Під час проходження практики здійснюється контроль виконання індивідуального плану як безпосереднім керівником, так й завідувачем.

2.4.3. Після завершення проходження практики практикант складає та подає на кафедру погоджений із безпосереднім керівником звіт про її проходження (якщо завідувач кафедри є керівником практики, то звіт не погоджується, а лише затверджується ним).

2.4.4. Звіт про проходження практики має містити відомості про виконання індивідуального плану практиканта; план-конспекти та методичні розробки занять; відгук-характеристику керівника практики. Матеріали практики необхідно переплести або прошити.

2.4.5. Під час навчальної практики практикант повинен оволодіти основами конструктивно-планувальних, комунікативно-навчальних, організаційних та дослідницьких умінь, які підлягають оцінюванню:

конструктивно-планувальні вміння:

а) складати план-конспекти семінарських та практичних занять; визначати мету та завдання кожного заняття, його структуру; укладати зміст план-конспекту заняття; доцільно добирати дидактичний матеріал, визначати систему завдань і вправ;

б) обирати ефективні методи і прийоми досягнення сформульованих цілей занять;

в) встановлювати міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки;

г) використовувати усі дидактичні можливості підручників з навчальної дисципліни (методичний апарат, контрольні питання і завдання);

д) визначати послідовність виконання завдань на практичному занятті;

е) використовувати реальні та проектувати навчальні ситуації;

є) методично грамотно використовувати технічні засоби навчання;

ж) проводити методичний аналіз навчального матеріалу: встановлювати наступність і перспективність у вивченні, співвідношення між теоретичним матеріалом і практичними вміннями, диференціювати матеріал за ступенем складності його засвоєння, виокремлювати головне;

комунікативно-навчальні вміння:

а) встановлювати і підтримувати контакт з аудиторією;

б) визначати об'єкти контролю навчальної діяльності студентів і добирати відповідні їм методичні прийоми, у тому числі тестові завдання;

в) розуміти та застосовувати різні засоби комунікації;

організаційні вміння:

а) організовувати виконання власного плану практики;

б) забезпечувати потрібний ритм навчальної діяльності на заняттях;

в) навчати студентів раціональним прийомам самостійної роботи;

г) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням теми і завдань заняття;

д) здійснювати різні прийоми активізації студентів;

е) методично доцільно використовувати традиційні посібники, аудіативні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

розвивально-виховні вміння:

а) реалізовувати навчальний, розвивальний та виховний потенціал;

б) формувати і розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості студента, його пізнавальні інтереси;

дослідницькі вміння:

а) виявляти рівень сформованості професійних навичок та вмінь використовуючи можливості змісту навчальної дисципліни;

б) спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід науково-педагогічних працівників кафедри, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику власної діяльності;

в) вивчати нормативні, науково-методичні та педагогічні джерела інформації, а також вдосконалювати власні знання з навчальних дисциплін економічно-педагогічного циклу.

ІІІ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ТА ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.

3.1. До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подаються наступні документи:

– індивідуальний план проходження практики (Додаток А);

– відгук-характеристика керівника практики (Додаток Б);

– план-конспекти проведених занять;

– витяг з протоколу засідання кафедри.

3.2. До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених Програмою.

3.3. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

3.5. Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку-характеристиці керівника практики.

3.6. Захист практики оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою.

3.7. Підсумки практики та результати її захисту узагальнюються та подаються до відділу аспірантури.

3.8. Здобувачу вищої освіти ступеня доктора філософії, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право повторного її проходження та захисту у встановленому порядку.

3.9. Матеріали практики зберігаються на у відділі аспірантури і докторантури упродовж поточного навчального року згідно номенклатури.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF>.
2. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Університеті «КРОК», затверджене Вченою радою (Протокол №1 від 18.10.2018 р.), введено в дію наказом ректора (Наказ № 108-4 від 18.10.2018 р.) URL: https://www.krok.edu.ua/download/nakazi/2018-10-18_polojennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-doctor.pdf.
3. Положення про педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Університеті «КРОК», затверджене Вченою радою (Протокол №2 від 20.12.2018 р.), введено в дію наказом ректора (Наказ № 133-5 від 21.12.2018 р.) URL: https://www.krok.edu.ua/download/nakazi/2019-01-29_polozhennya-pro-pedagogichnu-praktiku-aspirantiv.pdf.
4. Кодекс академічної доброчесності Університету КРОК, затверджене Вченою радою (протокол №1 від 18.10.2018 р.) URL: https://www.krok.edu.ua/download/nakazi/2018-10-18_kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf.
5. Положення про перевірку академічних та наукових текстів на плагіат в університеті «КРОК», затверджене Вченою радою (протокол №4 від 07.04.2020 р.) URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/publiczna-informatsiya/2020-04-10_polozhennya-pro-perevirku-tekstiv-na-plagiat.pdf.

Додаток А

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
управлінських технологій
В.Г. Алькема
____._____. 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти
ступеня доктора філософії кафедри управлінських технологій
Університету КРОК
у період з «__» _____ 20__ року до «__» _____ 20__ року.

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання (власноруч)
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Додаток Б

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
управлінських технологій
В.Г. Алькема
____._____. 20__ р.

ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії (П.І.Б.) за період педагогічної практики зарекомендував себе як _____

ВИСНОВОК: (П.І.Б. _____) виконав (не виконав) індивідуальний план педагогічної практики у повному (не повному) обсязі, рекомендується (не рекомендується) до захисту з оцінкою _____.

Керівник практики

(посада) (П.І.Б.)

(підпис)

____._____. 20__ р.